نگاه بیرون

آمریکا و واقعیت افزایش نفوذ ایران در عراق

GULF NEWS

میسی رایان – لاودی موریس
نزهت امیرآبادیان

● نفوذ ایران در عراق نسبت به سال گذشته به طور چشمگیری افزایش یافته است. منابع آمریکایی و عراقی تایید می‌کنند که بغداد در مبارزه علیه شبه‌نظامیان داعش به‌شدت به کمک تهران نیاز دارد. در حال حاضر مقامات دولت اوباما به همان اندازه که نگران ظهور گروه‌های تندرو بنیادگرا هستند به همان میزان نیز نقش ایران را در عراق پذیرفته‌اند.

با این‌حال مقامات آمریکایی نگران اصطکاک میان دو طرف هستند، چه اصطکاک مستقیم با ایرانی‌ها و چه گروه‌های مورد حمایت ایران. یک منبع آگاه در ایران که خواسته نامش فاش نشود، گفته از ماه ژوئن که داعش به شمال عراق حمله کرد ایران بیش از یک‌هزار مستشار به عراق فرستاده و به دولت عراق کمک تسلیحاتی کرده است. این منبع آگاه گفته است مناطقی که تاکنون آزاد شده به لطف مستشاران ایران بوده است.

دولت اوباما می‌گوید هیچ هماهنگی مستقیمی با ایران نداشته و اتحاد نیروهای دو کشور واقعیتی ناخوشایند است. این ناخوشایندی تنها به دلیل گروه‌های تهاجمی‌ای که از سال ۲۰۰۳ تا ۲۰۱۱ با آمریکا مبارزه کردند، نیست بلکه سوریه نیز مهم است. ایران از بشار اسد حمایت می‌کند و آمریکا خواستار سرنگونی اوست. در این میان مذاکره در مورد برنامه هسته‌ای ایران میان دیپلمات‌های آمریکایی و ایرانی در جریان است.

«علی خدری» که مشاور چندین سفیر آمریکا در عراق بوده، می‌گوید: چالش میان آمریکا و ایران در حال حاضر پشت مقابله با داعش پنهان شده است. خدری می‌گوید: مساله اینجاست که داعش شکست خواهد خورد اما پس از آن شبه‌نظامیان حضور خواهند داشت که تجربه یک دهه نبرد با پول نفت عراق را داشته‌اند و به شدت زیر نفوذ مستشاران ایرانی هستند.

خروج نیروهای آمریکایی در سال ۲۰۱۱ از عراق و ظهور داعش که رهبران ایران آن را خطری برای منافع خود می‌دانند فضا را برای گسترش نفوذ ایران در عراق آماده کرد.

هادی آل امیری که رییس تیپ بدر یکی از گروه‌های شبه‌نظامی شیعه در عراق است، می‌گوید: «... ما به هرکسی که در مبارزه با داعش به ما کمک کند، خوشامد می‌گوییم، نیروهای عراقی به‌تنهایی نمی‌توانند کشور را آزاد کنند.»

جیمز جفری، سفیر سابق آمریکا در عراق می‌گوید: تصمیم دولت اوباما مبنی بر انجام حملات هوایی محدود در عراق علیه داعش اشتباه بود. مقامات عراقی، تابستان امسال پس از حمله داعش بارها درخواست کمک کردند اما مقامات کاخ سفید آنها را ناامید کردند؛ جفری می‌گوید: عراقی‌ها در تنگنا و ناامیدی بودند تنها کسی که به کمک آنها آمد ایران بود، در آن زمان کردهای عراقی، متحد آمریکا در عراق، سلاح‌های ایرانی را پذیرفتند. یک مقام کرد که نمی‌خواهد نامش فاش شود، می‌گوید: زمانی که ما برای جلوگیری از سقوط اربیل نیاز به کمک داشتیم، این ایران بود که به کمک ما آمد.

فروپاشی بخش بزرگی از ارتش عراق در ماه ژوئن باعث حمایت مردمی از عملیات شبه‌نظامیان شیعه مورد حمایت ایران از جمله تیپ بدر، گردان‌های حزب‌الله، عصایب اهل الحق و گروه‌های کوچک‌تر شد.

شیخ جاسم آل‌سعیدی، فرمانده گردان‌های حزب‌الله می‌گوید که تعداد اعضای گروه او از ماه ژوئن سه‌برابر شده است. او اکنون بیش از ۳۰هزار رزمنده دارد. او در مصاحبه‌ای می‌گوید: ایران هرگز عراق را ترک نمی‌کند. رابطه ما با ایران بسیار نزدیک است، ایران از عراق حمایت می‌کند.

براساس خبرهای رسیده از کانال‌های امنیتی و دیپلماتیک، پس از سخنرانی باراک اوباما، رییس‌جمهوری آمریکا، روز ۱۰سپتامبر و اعلام گسترش استراتژی دولت برای مقابله با داعش، ناخرسندی آمریکایی‌ها در مورد ظهور مجدد شبه‌نظامیان شدت یافته است. از زمانی‌که اوباما نیروهای آمریکایی در عراق را به سه‌هزارنفر افزایش داد هیچ نشانه‌ای از درگیری یا خصومت بین نیروهای آمریکا و مستشاران ایرانی یا شبه‌نظامیان شیعه وجود نداشته است. با این حال یک مقام ارشد دفاعی آمریکا می‌گوید: احتمال رویارویی چیزی است که ما همواره نگران آن هستیم. این مقام آمریکایی می‌گوید: شبه‌نظامیان شیعه با جابه‌جایی هزاران نفر از غیرنظامیان سنی، سیاست «زمین سوخته» را دنبال می‌کنند.

مقامات آمریکایی منتظرند که ببینند آیا «حیدر العبادی» می‌تواند دولت وحدت ملی مستقر کرده و شبه‌نظامیان را کنترل کند؟ مشاوران ارشد اوباما معتقدند در درازمدت می‌توان از قدرت شبه‌نظامیان کاست و ارتش و گارد ملی عراق را قوی‌تر کرد.

ناظم دباغ، نماینده حکومت اقلیم کردستان در ایران، در گفت‌وگو با «شرق»:

کمک‌های ایران به اقلیم، لجستیکی و مشورتی است

عکس: مرضیه سلیمانی، ایرنا

محمدحسن نجمی: ایران- اقلیم کردستان؛ روابطی طولانی و محکم؛ اما بعضا پرفرازونشیب. دو دوره از روابط این دو سرزمین را می‌توان بسیار حایز اهمیت دانست: نخست در طول دوران جنگ تحمیلی که دو طرف یک دشمن مشترک به نام «صدام» داشتند. کردها از بابت نزدیکی‌شان با ایران در آن زمان و همینطور مبارزاتشان علیه دیکتاتور عراق، هزینه‌های زیادی پرداخت کردند. دومین دوره مهم در روابط ایران و اقلیم نیز، به پس از آغاز بحران گروه تروریستی «داعش» در عراق بازمی‌گردد. پس از پیشروی‌های داعش، به سمت مرزهای اقلیم، برخی مقامات اربیل متوجه شدند که «نمد» بحران داعش، از جنسی نیست که بتوانند از آن، «کلاه» استقلال را ببافند؛ «کلاهی» که هیچ‌یک از بازیگران منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای با «بافته‌شدن» آن موافق نبودند. در آن برهه، ایران و آمریکا نسبت به هرگونه تجزیه عراق هشدار دادند و بر لزوم حفظ عراق متحد تاکید کردند. «علی لاریجانی» رییس‌مجلس در پایان تور خاورمیانه‌ای خود، به اقلیم کردستان رفت تا بار دیگر، حسن‌نیت ایران را به کردهای عراق، ثابت کند. او در این سفر، پیش از ورود به «اربیل»، مرکز اقلیم، راهی سلیمانیه شد و از «مام جلال» رییس‌جمهوری سابق عراق عیادت کرد و تابلوفرشی هم به همسر او هدیه داد. اما سفر به سلیمانیه پیش از اربیل به مذاق برخی رسانه‌های کرد خوش نیامد و آن را بی‌اعتبارکردن اربیل خواندند. برای بررسی مناسبات ایران و اقلیم و همچنین بغداد و اربیل و دیگر مسایل، با «ناظم دباغ» نماینده حکومت اقلیم کردستان در ایران، گفت‌وگویی انجام دادیم که در ادامه می‌خوانید.

اخیرا آقای لاریجانی سفری منطقه‌ای داشتند که به اقلیم کردستان هم رفتند. نگاه شما به این سفر چیست؟

ایران ثابت کرده که در شرایط سخت، یاور مردم عراق و اقلیم کردستان بوده و همچنان خواهد بود. آقای لاریجانی هم در این سفر بر تحکیم روابط ایران و اقلیم کردستان تاکید کردند. به همین دلیل ایشان به بغداد و سپس به سلیمانیه و اربیل تشریف بردند تا بر هم‌پیمانی و توسعه روابط فی‌مابین تاکید شود.

این سفر در نتیجه تحولات اخیر منطقه بود؟

پیش از این، سفری در سطح رییس قوا به اقلیم کردستان نداشتیم ولی شاهد سفر آقای «سعیدلو» معاون رییس‌جمهوری سابق و همچنین سفر وزیران خارجه ایران (متکی و ظریف) در دو دوره بوده‌ایم. اما سفر آقای لاریجانی به دلیل ریاستش بر مجلس و همچنین شخصیت سیاسی و برجسته ایشان در مدیریت جمهوری اسلامی ایران، معنای دیگری دارد. به علاوه اینکه آقای لاریجانی نخستین مقام مسوول ارشد جمهوری اسلامی بود که از پارلمان اقلیم کردستان دیدار کردند. همه اینها نشان‌دهنده ایستادگی، همکاری و همیاری ایران در کنار اقلیم کردستان و عراق و همچنین اهمیت بالای آنها برای جمهوری اسلامی است.

کمک‌های ایران به حکومت اقلیم کردستان را می‌توان نتیجه رفت‌وآمدهای مقامات دوطرف بین تهران و اربیل دانست؟

شرایط مناسب برای رفت‌وآمد بین تهران و اربیل همیشه وجود داشته است و وقتی هم که حکومت اقلیم کردستان درخواست کمک داشته، درخواست خود را تقدیم جمهوری اسلامی کرده است. ایران هم همیشه در شرایط مناسب کمک‌هایش را برای اقلیم ارسال کرده است. به همین دلیل آقای بارزانی، رییس اقلیم کردستان، بارها از آقای روحانی، رییس‌جمهور ایران تشکر کرده و هنگام سفر آقای ظریف هم رییس اقلیم گفت که ایران اولین کشوری بود که به کمک کردستان آمد.

این کمک‌ها همچنان ادامه دارد یا محدود به همان ابتدای بحران بود؟

در هر شرایطی که احتیاج داشته باشیم، این کمک‌ها در زمینه‌های لجستیکی و مشورتی انجام می‌شود و تا این لحظه این کمک‌ها ادامه داشته است. شاهد هستید که نیروهای پیشمرگه «کرد» امروز خالصانه در حال جنگ با داعش هستند که البته با همکاری نیروهای ائتلاف و برخی مواقع ارتش عراق و همچنین دوستانی مانند جمهوری اسلامی این کار انجام می‌شود. هر روزه ما اعلام می‌کنیم که پیشمرگه‌ها برای ایستادن روبه‌روی داعش نیاز به سلاح‌های پیشرفته و تجهیزات جدید دارند.

درخواستی از ایران کرده‌اید؟

از همه کشورهایی که در ارایه کمک‌های روزانه حضور دارند، مانند کشورهای اروپایی، آمریکا، جمهوری اسلامی و حکومت مرکزی عراق، درخواست کرده‌ایم.

آقای لاریجانی در سفر اخیرشان گفتند که در این شرایط بهتر است درمورد تجزیه و مسایلی از این دست صحبت نشود. فکر نمی‌کنید اگر در زمان بحران، چنین سخنانی مطرح نمی‌شد، کمکی به ازبین‌بردن سریع‌تر بحران می‌شد؟

مسوولان اقلیم کردستان اعلام نکرده‌اند که اقلیم جدا می‌شود، بلکه می‌گویند ما پایبند قانون اساسی عراق هستیم. ولی پدیدآمدن داعش، باعث شد تا عراق خودبه‌خود تقسیم شود. یعنی منطقه جغرافیایی داعش بین بغداد و کردستان قرار گرفت. خود داعش هم به‌دلیل مدیریت عراق بود که ایجاد شد. ما گفتیم اگر عراقی متحد بخواهید باید براساس قانون اساسی ایجاد شود. ما همیشه به این نکته اشاره کرده‌ایم که اگر می‌خواهیم مشکلات حل شود باید به قانون اساسی پایبند باشیم. ولی وقتی دولت مرکزی نپذیرد، ما چه کاری می‌توانیم انجام دهیم؟

یعنی ریشه مشکلات را از دولت مرکزی در زمان گذشته می‌دانید؟

بله، ولی امروز خدا را شکر، از وقتی آقای «حیدر العبادی»، نخست‌وزیر جدید عراق روی کار آمد، برنامه‌های جدیدی همراه داشت. الان شاهد هستیم که هم سنی‌ها و هم کردها با قدرت در دولت جدید مشارکت کردند. به‌تازگی هم نخست‌وزیر اقلیم به‌همراه هیاتی راهی بغداد شدند و توافقات اولیه برای حل اختلاف بین اقلیم و بغداد به دست آمد که انشاالله این توافق نهایی شود.

آیا می‌توان گفت که روابط ایران و حکومت اقلیم، پس از حملات داعش، گرم‌تر از یک دوره قبلش شده است؟

من چنین احساسی ندارم. سردی و دوری روابط را بین ایران و اقلیم کردستان شاهد نبودم، اما خب، در برخی شرایط این روابط فراز و فرود دارد.

در آغاز بحران داعش، سخنانی از داخل اقلیم شنیده می‌شد مبنی‌بر ضمیمه‌شدن برخی مناطق به خاک اقلیم، مثلا به‌طور مشخص کرکوک. آیا این موضوع فراموش شده یا فعلا مسکوت مانده است؟

باید دید برخی از مسایلی که مطرح می‌شوند، حقیقی‌اند یا حقوقی. بعد اینکه سیاست و شرایط است که باعث حرف و سخنرانی می‌شود. به نظر من تصمیم اقلیم کردستان برای اجراکردن بند ۱۴۰ (شامل مسایل کرکوک) قانون اساسی عراق، تغییری پیدا نکرده و در عراق هم تغییری ایجاد نشده است که به مدت اجرایی‌شدن این بند بستگی دارد. سیاست حکومت اقلیم در شرایط گذشته و الان مشخص است و همچنین جمهوری اسلامی همواره دوست حقیقی اقلیم و عراق بوده است. حتی آقای ظریف هم که به اربیل رفت، گفتند که ما برای قانون اساسی عراق و توافقات بین اربیل و بغداد احترام قایلیم. این مساله هم جزیی از توافقات ماده ۱۴۰ است؛ بنابراین فکر نکنم مشکلی از این بابت باشد.

نمایندگان از طرح سوال منصرف شدند

ظریف به جای صحن، به کمیسیون می‌رود

شرق: طرح سوال کریمی قدوسی از محمدجواد ظریف، یک‌بار دیگر منتفی شد. این خبر را روز گذشته معاون پارلمانی وزیر خارجه به «ایرنا» اعلام کرد و گفت: «طرح سوال نمایندگان از محمدجواد ظریف وزیر امور خارجه عصر سه‌شنبه در کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی منتفی شد.»«حسن قشقاوی» علت منتفی‌شدن طرح سوال را «انصراف نمایندگان محترم سوال‌کننده» اعلام کرد. این دومین بار است که طرح سوال از محمدجواد ظریف توسط اعضای کمیسیون امنیت منتفی شد. یک‌ماه پیش، یک‌روز قبل از عزیمت وزیر خارجه به مقصد وین برای انجام مذاکرات هسته‌ای نیز سوال در دستور کار صحن علنی مجلس قرار گرفته بود که شبانه دستور کار صحن علنی تغییر کرد. معاون وزیر خارجه با قدردانی از نمایندگان گفت: «حسب دعوت این کمیسیون برای بحث و تبادل نظر پیرامون آخرین تحولات سیاست خارجی، جناب آقای دکتر ظریف در جلسه کمیسیون حضور خواهند یافت.»بر اساس دستور کمیسیون‌های مجلس، کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس از محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه دعوت کرده است تا به سه مورد سوال جواد کریمی قدوسی، نماینده مشهد و کلات و همچنین امیر خجسته، نماینده همدان و فامنین و سوال مشترک سیدمحمود نبویان، اسماعیل کوثری، علی‌اصغر زارعی، مرتضی آقاتهرانی، جواد کریمی قدوسی، نصرالله پژمانفر، حبیب آقاجری و بهرام بیرانوند نمایندگان تهران، ری، شمیرانات و اسلامشهر، مشهد مقدس، بندرماهشهر و بروجرد در نشست عصر سه‌شنبه این کمیسیون پاسخ دهد. محمدجواد ظریف پیش‌تر به سوالات این نمایندگان در صحن پاسخ داده بود اما آنها اعلام کرده‌اند که قانع نشده‌اند. اصلی‌ترین نماینده مخالف محمدجواد ظریف و تیم مذاکره‌کننده هسته‌ای، جواد کریمی‌قدوسی، نماینده مشهد است که سوالاتش مرتبط به این است که چرا نمایندگان مجلس در جریان جزییات مذاکرات هسته‌ای قرار نگرفته‌اند. اکنون بیش از یک‌سال از توافق ژنو می‌گذرد ولی هنوز برخی نمایندگان مجلس معتقدند باید در جریان جزییات مذاکرات قرار می‌گرفتند. قبل از مذاکره در مسقط، عباس عراقچی در جلسه‌ای با اعضای کمیسیون امنیت ملی اطلاعاتی از آنچه روی میز مذاکرات می‌گذرد با نمایندگان در میان گذاشت که برخلاف قول و قرار بین آنها، با فاصله کوتاه زمانی آنچه در جلسه محرمانه گفته شده بود به برخی رسانه‌ها منتقل شد. یکی از اعضای تیم مذاکره‌کننده ایران قبلا گفته بود که درز اطلاعات در مورد تعداد سانتریفیوژها از سوی این نماینده مجلس موجب کاهش توان چانه‌زنی آنها روی میز مذاکره شده است.

قاب روز

ظریف در دیدار معاون وزیر خارجه چین از نقش مثبت پکن در پرونده هسته‌ای تشکر کرد/ عکس: تسنیم

کوتاه دیپلماسی

مسوول روابط بین‌الملل حماس:

روابط ایران و حماس به روال عادی بازگشته است

● **تسنیم:** «اسامه حمدان» در مصاحبه با «قدس‌پرس» تاکید کرد که روابط بین حماس و ایران به روال عادی خود بازگشته است. او با بیان اینکه «عامل تعیین‌کننده در این‌باره موضع‌گیری در قبال آرمان فلسطین است»، گفت: «سفر اخیر هیات حماس به تهران در راستای تقویت روابط حماس با ایران بود... سفر هیات حماس یک سفر مثبت بود و روابط دو طرف را به روال طبیعی خود بازگرداند و رابطه بین حماس و ایران نیز که به نفع آرمان فلسطین است، ادامه خواهد داشت.»

پیگیری خواسته نتانیاهو توسط سناتور آمریکایی

● **ایسنا:** یک سناتور تندرو آمریکا در دیدار با بنیامین نتانیاهو، نخست‌وزیر اسراییل گفت: سنا به پیش‌نویس تحریم‌ها علیه ایران در ژانویه رای خواهد داد. به گزارش پایگاه اینترنتی «هیل»، لیندسی گراهام افزود: سنا به پیش‌نویس تهیه‌شده توسط باب منندز، رییس شورای خارجی و سناتور مارک کرک در ژانویه رای خواهد داد. گراهام در این دیدار گفت: من اینجا هستم که به شما بگویم کنگره سخنان شما را دنبال خواهد کرد و در ژانویه سال بعد به پیش‌نویس تهیه‌شده برای اعمال تحریم‌ها رای خواهد داد.

لبنان؛ موضوع سفر مجدد دیپلمات فرانسوی به تهران

● **ایسنا:** روزنامه الشرق‌الاوسط از سفر مدیر اداره خاورمیانه و شمال آفریقای وزارت امور خارجه فرانسه به تهران خبر داد. جان فرانسوا ژیرو به‌زودی دور جدید سفرش را از تهران آغاز خواهد کرد و بعد از آن نیز عازم عربستان می شود. سفر قریب‌الوقوع میانجیگر فرانسوی به دلیل تماس‌های قبلی این مذاکره‌کننده با مسوولان وزارت خارجه ایران با کمی تاخیر انجام خواهد شد اما دلیل شروع این سفر از ایران برای این بوده است که فرستاده فرانسوی می‌خواهد چیزی در آستین داشته باشد تا آن را به عربستان ببرد. به نوشته الشرق‌الاوسط، مساله پایان‌بخشی به خلأ ریاست‌جمهوری در لبنان از موضوعات اصلی وظایف تعیین‌شده برای جان فرانسوا است.